

La incorporació de la perspectiva socioeducativa en l'acció policial: Una anàlisi de la situació a la Policia de Catalunya

Comentari del meu Treball Fi de Grau en Educació Social

J. Martínez - Estudiant del Grau en Educació Social de la UOC

Fa poc més d'un semestre vaig escriure un article on plantejava la possibilitat d'incloure **la perspectiva socioeducativa en l'acció policial**. L'objectiu era suplementar la pràctica policial amb actuacions preventives, multidisciplinàries i extrajudicials com a pauta habitual de treball. Aquesta nova òptica ofereix una mirada més enllà del conflicte, del seu autor i de la denúncia per centrar-se en les necessitats socials, l'atenció integral de totes les parts implicades i les resolucions alternatives no repressives mitjançant l'ús de la mediació. I fer-ho conjuntament amb la col·laboració d'entitats, organismes i professionals del camp socioeducatiu. Tanmateix, la perspectiva socioeducativa no pretén substituir els actes policials contundents i punitius quan així pertoqui, però sí que ofereix la possibilitat d'avaluar els conflictes des d'una dimensió social. L'article es basava en creences i experiències personals, així com en la inclusió de noves perspectives a mesura que avançava en la meua formació com educador social.

A fi de seguir indagant en la millora de l'adequació de les respostes policials davant els conflictes socials, vaig decidir fer una recerca aplicada en el meu **Treball Fi de Grau** (TFG). L'objectiu era analitzar la situació de la Policia de Catalunya sotmetent a debat les problemàtiques detectades en un grup de discussió format, bàsicament, per professionals del camp de l'educació social i agents policials, a fi de plantejar una proposta socioeducativa d'aplicació real en l'acció policial.

La principal problemàtica detectada en l'anàlisi, i de la qual van derivar la major part de les reflexions exposades al grup de discussió, es troba en el contingut de la formació bàsica de la policia de Catalunya. A diferència de l'anterior article, que ja apuntava a la formació com un aspecte a millorar, se citen dades empíriques de la formació socioeducativa i penal en relació a la tipologia de les actuacions policials dels últims 4 anys. Així, observem que el 83% de la formació del curs és de temàtica jurídica, procedimental i de defensa personal, entre d'altres, mentre que el percentatge restant pertany a formació socioeducativa amb conceptes propis com la mediació, el treball multidisciplinari o la policia de proximitat. De fet, això no suposaria cap problema si la societat necessités una policia reactiva i contundent per resoldre les problemàtiques ciutadanes, però si ens fixem en el percentatge de les actuacions del cos de Mossos d'Esquadra, observem que el 66% de les actuacions són assistencials, és a dir, no relacionades amb fets delictius. S'ha de tenir en compte, a més, que aquest percentatge augmentaria si es comptabilitzessin les actuacions dels cossos de les diferents policies locals per la naturalesa de les seves funcions.

Els resultats obtinguts després de reflexionar al voltant de qüestions formatives, organitzatives i ètiques de la policia catalana com, per exemple, la manca d'unitats de mediació i resolució de conflictes, l'optimització dels recursos que suposaria enfocar l'esforç en la prevenció, la manca d'una cultura procedimental per veure i donar tràmit a situacions de vulnerabilitat o de necessitat social, o el valor pedagògic de la denúncia, mostren –en general– la necessitat d'enriquir el cos policial d'unes maneres de fer més adequades i proporcionals a la pràctica professional habitual. En aquest sentit, cal apuntar un gran desconeixement entre policies i professionals socioeducatius que porta a un important desaprofitament de les possibilitats conjuntes de treball. També es mostra una valoració positiva de la perspectiva socioeducativa i la necessitat d'involucrar els diferents agents socials per implementar-la (ciutadania, policies, agents socioeducatius, polítics, etc.), així com d'actualitzar la formació policial a la demanda real de la societat. No fer-ho així, comporta un tancament en fals dels conflictes sense atendre les necessitats socials que els generen.

Les recomanacions que es presenten per incorporar la perspectiva socioeducativa en l'acció policial s'organitzen, bàsicament, en quatre apartats: sensibilitzar i conscienciar dels beneficis de la nova perspectiva; involucrar institucions, entre elles, el Col·legi d'Educatives i Educadors Socials de Catalunya; crear trobades amb tots els professionals de la xarxa social i augmentar la formació socioeducativa tant del curs de formació policial com del manual d'estudi de l'oposició de la Policia de la Generalitat –Mossos d'Esquadra– i policies locals. Entre els resultats de la recerca aplicada que vaig portar a terme en el meu TFG, s'assenyala la necessitat d'entendre d'una altra manera la policia i les relacions de poder i, per tant, de reformular el concepte d'autoritat a fi de generar una nova actitud en qui l'aplica amb l'objectiu d'atendre l'arrel dels problemes socials que generen els conflictes i els fets delictius. Tal com es va poder comprovar en el grup de discussió,

els problemes socials s'han d'entendre des de la perspectiva de les necessitats socials i, per això, cal ampliar la perspectiva i les pràctiques de treball. En aquest sentit, la policia no pot -ni ha de poder- fer front a les problemàtiques des d'una sola visió, concretament, des d'una visió autònoma que, en nom de l'ordre i de la seguretat, no tingui en compte qüestions que tenen a veure amb el foment de la justícia social.

Per tot plegat, espero que els resultats d'aquest treball segueixin alimentant la reflexió de la pràctica policial i serveixin com a font inspiradora per seguir debatent i per trobar la manera d'unir coneixements entre disciplines i camps professionals a fi de garantir els drets i deures fonamentals dels ciutadans i les ciutadanes de la nostra societat.